

برای تماشای قلعه ای ایرانی و اروپایی به خوزستان سفر می کنیم#۴۷؛ «قلعه شوش» بی بدیل است و تماشایی#۴۷؛ تصاویر

تماشای قلعه شوش یا قلعه فرانسوی‌ها از نزدیک بسیار جذاب است. این قلعه مکانی مناسب برای افراد علاقه‌مند به تاریخ و معماری تلفیقی ایرانی اروپایی است. در این قلعه چشم‌انداز زیبایی از شهر را قابل مشاهده است.

به گزارش سایت خبری پرسون، قلعه شوش یادگاری از دوره قاجار در استان خوزستان است که تکه‌ای از چغازنبیل و کاخ داریوش را در خود به امانت محفوظ داشته است.

قلعه شوش یادگاری از دوره قاجار در استان خوزستان است که تکه‌ای از چغازنبیل و کاخ داریوش را در خود به امانت محفوظ داشته است. این قلعه که از جاهای دیدنی شوش به شمار می‌آید، در نزدیکی بسیاری از جاذبه‌های تاریخی این شهر قرار دارد.

قلعه شوش در واقع در راستای حفاری‌های باستان‌شناسان در سایت تاریخی شوش ساخته شده است و به‌نوعی یادگاری از آن دوره محسوب می‌شود. در میان دیوارهای این قلعه آجرهای کتیبه‌مانندی با خط میخی به چشم می‌خورند که همگی از منطقه باستانی شوش به دست آمده‌اند؛ آجرهایی که از عوامل اصلی جذابیت این قلعه هستند.

قلعه شوش از جاهای دیدنی استان خوزستان به شمار می‌آید و در شهر شوش و خیابان طالقانی روی تپه آکروپل واقع شده است. این قلعه تا مرکز شهر شوش، تنها دو کیلومتر (حدود چهار دقیقه) فاصله دارد. فاصله قلعه شوش تا شهر دزفول و اهواز به‌ترتیب، ۳۵/۵ کیلومتر (۴۲ دقیقه) و ۱۱۸ کیلومتر (۹۵ دقیقه) است. قلعه شوش با تهران نیز ۶۸۰ کیلومتر (هشت ساعت و ۱۰ دقیقه) فاصله دارد. این قلعه بر فراز تپه باستانی شوش در نزدیکی برخی از مشهورترین دیدنی‌های شوش مانند موزه شوش، کاخ آپادانا و آرامگاه دانیال نبی قرار گرفته است.

نخستین بار، «بنیامین تودلایی» جهانگرد اروپایی در بازدید از منطقه شوش قدمت آن را تشخیص داد. او بدون انجام هیچ‌گونه حفاری این منطقه را همان شوشان اعلام کرد که در تورات از آن یاد شده است.

داستان ساخت قلعه شوش را باید در تاریخچه حفاری‌های تپه باستانی شوش جست‌وجو کرد. اولین حرکت‌های باستان‌شناسی در محوطه تاریخی شوش در سال ۱۸۵۱ توسط کنت لفتوس انگلیسی آغاز شد. حدود ۳۰ سال بعد یک زوج فرانسوی به نام‌های مارسل اوگوست دیولافوا و ژان دیولافوا به ایران سفر کردند. آن‌ها در سفرنامه خود توضیحات کاملی در مورد شهر باستانی شوش ثبت و پس از بازگشت به فرانسه مدیر موزه لوور را قانع کردند تا هزینه تحقیقات باستان‌شناسی در شوش را بپذیرد. به این ترتیب با وساطت پزشک فرانسوی ناصرالدین شاه، دکتر تولوزان، آن‌ها موفق شدند با دربار ایران قراردادی برای کاوش تپه باستانی شوش ببندند. آن‌ها تحقیق و کاوش در منطقه شوش را در تاریخ هفت دسامبر ۱۸۸۴ آغاز کردند.

مطابق قرارداد بسته شده با دولت وقت، حق کاوش باستان‌شناسی در ایران به قیمت ۱۰ هزار تومان به فرانسوی‌ها واگذار شد. البته آن‌ها باید آثار فلزی کشف شده را به ایران تحویل می‌دادند و سایر آثار را به‌طور مساوی میان دو کشور تقسیم می‌کردند. بند بعدی قرارداد نیز این بود که در صورت تمایل ایران برای فروش آثار، کشور فرانسه در اولویت باشد.

مدتی پس از ورود دیولافوا و همکاران وی به ایران، مخالفت‌های مردم بومی با حضور آنان در منطقه آغاز شد و مردم برای ابراز مخالفت و اعتراض از دادن غذا و جای خواب به آن‌ها امتناع می‌کردند. حضور گروه فرانسوی در منطقه مصادف با شیوع بیماری‌های مختلف، باران‌های سیل‌آسا و خورشید گرفتگی شده بود؛ بلایایی که مردم محلی، آن را ناشی از بی‌حرمتی این گروه خارجی به آرامگاه دانیال نبی می‌دانستند.

هیأت باستان‌شناسی بدون چاره و بدون مکانی برای اقامت در شوش، در حفاری و کاوش پیشرفت چندانی نکردند. آن‌ها برای اقامت تنها می‌توانستند از چند خانه کپری استفاده کنند که برای زائران آرامگاه دانیال نبی ساخته شده بود. مخالفت‌ها و محدودیت‌ها به‌تدریج سبب شد که دیولافوا و همکاران او به‌طور مخفیانه در اطراف محوطه باستانی شوش چادر بزنند و بعد از مدتی اتاقک‌های گلی برای خود بسازند.

دیولافوا در دست‌نوشته‌های خود به این نکته اشاره کرده که زندگی کردن زیر چادر آسان نبوده است و با وجود مسلح بودن اعضای گروه، آن‌ها نمی‌توانستند آثار باستانی کشف شده را زیر چادر نگهداری کنند؛ زیرا این کار اصلاً عقلانی نبود. در زمان حضور دیولافوا در شوش، هیچ اقدامی برای

دیولافوا و همکارانش با بی اعتنایی به تعهدات خود، حدود ۵۵ صندوق از آثار به دست آمده را از کشور خارج کردند و به فرانسه بردند. شاه وقت پس از اطلاع یافتن از این موضوع، دستور توقف حفاری را داد. البته باید بدانید که در حین توقف کار، هیأت فرانسوی به بهانه جمع‌آوری وسایل به ایران باز می‌گردد و با رشوه دادن به شخصی به نام «میرزا تقی خان»، بیش از ۳۰۰ صندوق دیگر از اشیای باستانی را نیز از کشور خارج می‌کنند.

ساخت قلعه شوش

هیأت اول باستان‌شناسی فرانسوی برخلاف تعهدات خود، بسیاری از آثار ارزشمند کشف شده در تپه شوش را از کشور خارج کردند؛ پس از خروج دیولافوا از ایران، در ۱۲ مه ۱۸۹۵ میلادی، دولت فرانسه بار دیگر مذاکرات را با مظف‌الدین شاه قاجار آغاز کرد تا در نهایت موفق شد با اهدای ۵۰ هزار فرانک طلا به شاه، امتیاز انحصاری حفاری برای ۶۰ سال در تمام خاک ایران را دریافت کند (البته این قرارداد بعد از ۲۷ سال توسط مجلس شورای ملی لغو و اداره عتیقات راه‌اندازی می‌شود).

همچنین ۲ سال بعد هیأت باستان‌شناسی فرانسوی به سرپرستی «ژاک دموگران» وارد ایران شد و کاوش‌ها را دوباره در تپه باستانی شوش آغاز کرد. او به مدت ۱۵ سال رهبری تیم باستان‌شناسی در شوش را بر عهده داشت. دموگران با جلب موافقت دولت فرانسه، بودجه‌ای برای ساخت مکانی امن دریافت کرد تا هیأت کاوش بتوانند به راحتی و در امنیت کامل و در کنار تپه تاریخی به فعالیت‌های خود ادامه دهند.

ژاک دموگران و تیم همراه او در سال ۱۸۹۷ با استفاده از خشت‌ها و آجرهای به دست آمده از دوره‌های مختلف در تپه شوش در بخش شمالی تپه تاریخی آکروپل، قلعه‌ای با معماری قرون وسطایی ساختند که به آن شاتو (به معنی قصر در زبان فرانسوی) گفته می‌شد. این قلعه با نظارت خاندان فیلی، چند مهندس دزفولی و کمک کارگران ایرانی شهر دزفول ساخته شد و برای چند سال متوالی محل نگهداری اشیای مهم، اسناد مربوط به حفاری و محل استراحت هیأت فرانسوی بود.

نمای قلعه شوش

به گفته پروفیسور ارفعی، فرانسوی‌ها بیش از آنکه به دنبال شناخت علمی و تاریخی باشند به دنبال کشف عتیقه بودند. آن‌ها حتی ارزش تاریخی این اشیای عتیقه را نادیده می‌گرفتند. بعدها «رومن گیرشمن»، مسئول تحقیقات باستان‌شناسی چغازنبیل در قلعه شوش سکونت کرد. وی هیچ‌گاه بچه‌دار نشد و همه می‌گویند نفرین سازنده زیگورات چغازنبیل (اونتاش ناپیریشا) گریبان او را گرفته است؛ همان نفرینی که گریبان آشور بانی پال (پادشاه آشوری) را نیز گرفته بود.

قلعه شوش با نان قلعه آکروپل نیز مشهور است؛ زیرا در کنار تپه آکروپل قرار دارد. به این قلعه «موزه آجر» یا «چغازنبیل کوچک» نیز می‌گویند؛ زیرا در ساخت بخش‌هایی از آن از آجرنوشته‌ها و کتیبه‌های کشف شده از کاخ آپادانای شوش (کاخ داریوش هخامنشی) و آجرهای زیگورات چغازنبیل شوش استفاده کردند.

در سال‌های پس از ۱۳۵۰ مقرر شد تا هیأت فرانسوی در ازای دریافت مبلغی، تعدادی کارآموز جوان ایرانی بپذیرند. از آنجا که فضای کافی برای اقامت این کارآموزان در قلعه وجود نداشت، با کمک مالی سازمان ملی حفاظت از آثار باستانی ایران، نخست وزیر و برخی مؤسسات فرانسوی، هشت اتاق، یک سالن و یک آبدارخانه در بالای انبار جنوبی حیاط اول و همچنین یک آتلیه نقشه‌کشی در سمت شرقی حیاط اول ساخته شدند. به این ترتیب، آخرین الحاقات به این قلعه در زمان ریاست ژان پرو انجام شد.

قلعه آکروپل در زمان‌های جنگ تحمیلی ایران و عراق، مورد حمله دشمن قرار گرفت و آسیب‌های بسیاری را متحمل شد. این قلعه از سال ۱۳۷۱ تغییر کاربری داد و به عنوان موزه‌ای برای نگهداری اشیای و آثار تاریخی کشف شده از شهر شوش افتتاح شد.

پیگیری‌ها و مکاتبات دولت ایران برای بازپس‌گیری (اسناد و مدارک) قلعه فرانسوی‌ها منجر به تحویل اسناد و مدارک این قلعه در سال ۱۳۷۳ از سوی دولت فرانسه به ایران شد. این قلعه تا سال ۱۳۷۳ چند بار مورد استفاده، مرمت و بازسازی اصولی قرار گرفت اما در یک مرمت غیر استاندارد در سال ۱۳۷۵، آسیب‌های جدی به این قلعه وارد شد. تیم غیر حرفه‌ای مرمت‌کاران، بخش‌هایی از اتاق‌ها و راهروهای قلعه شوش را رنگ‌آمیزی کردند و به اصالت بنا صدمه بسیاری زدند.

بنای قلعه شوش در تاریخ ۱۰ مهر ۱۳۸۰ با شماره ثبت ۳۹۸۳ در فهرست میراث ملی ایران به ثبت رسید؛ با این وجود از این بنا محافظت اصولی نمی‌شود و بازدیدکنندگان این جاذبه بیشتر با یک مخروبه طرف هستند تا یک قلعه تاریخی.

یکی دیگر از نکات مهم درباره قلعه شوش، استفاده از آجرهایی با خط عیلامی است؛ آجرهایی که در ساخت قلعه مورد استفاده قرار گرفته‌اند. برخی افراد معتقدند که استفاده از این آجرها کاری غیر اخلاقی و نادرست بوده است و قابل پذیرش نیست؛ در این میان، برخی نیز بر این باورند که اگر آجرها در دیوارهای قلعه آکروپل مورد استفاده قرار نمی‌گرفتند، تاکنون تعداد زیادی از آن‌ها از بین رفته بودند؛ به‌علاوه وجود این آجرها سبب می‌شود تا افراد بیشتری به بازدید از قلعه شوش بیایند.

امید می‌رود که با توجه بیشتر مسؤولان، بنای این قلعه مورد عملیات مرمت اصولی قرار بگیرد تا نسل‌های بعد بتوانند شاهد شکوه قلعه آکروپل باشند. چند سال پیش در بهمن‌ماه ۱۳۹۳ شمسی آثاری در قلعه شوش پیدا شد که تا آن زمان ناشناخته مانده بود. آثار به‌دست آمده دربردارنده تصویری از معبدی کلبه‌ای، قایق بادبانی سفالی، انبوهی از مهرهای کتیبه‌دار و گِل نبشته‌هایی از تمدن کهن ایلام بودند.

معماری قلعه شوش

معماری قلعه شوش شبیه به بناهای دوران قرون وسطای اروپا است اما می‌توان المان‌های معماری ایرانی را نیز در آن مشاهده کرد. اغلب قلعه‌ها در مکان‌هایی مرتفع ساخته می‌شوند؛ زیرا کاربری اصلی آن‌ها از گذشته حفاظت و مراقبت بوده است و به همین دلیل باید در نقطه‌ای بنا می‌شدند که دید دید خوبی نسبت به محیط اطراف داشته باشد.

قلعه شوش به منظور ایجاد مکانی برای مراقبت از اشیای پیدا شده و همچنین استقرار هیأت فرانسوی در شهر شوش بنا شد؛ به همین دلیل آن را در بلندترین نقطه شهر و به‌صورت پلکانی ساختند.

قلعه شوش پلانی دوزنقه‌ای شکل دارد و بسیار بزرگ است. معماری این قلعه به‌طور کامل با نحوه ساخت بناها در دوران قرون وسطای اروپا تطابق دارد؛ این هم‌خوانی در حدی است که برخی از تاریخ‌دانان بر این باورند که این بنا به قلعه باستیل در پاریس فرانسه شباهت دارد. قلعه باستیل پاریس، یک زندان بود که آن را با نام باستیل سن آنتوان نیز می‌شناختند. به باور بسیاری از تاریخ‌دانان، فتح قلعه باستیل در قرن ۱۴ میلادی سرآغاز انقلاب فرانسه بوده است.

قلعه شوش به طور کامل از خشت ساخته شده است و روی آن را با آجر پوشانده‌اند تا استحکام بیشتری داشته باشد. در معماری قلعه شوش به‌راحتی می‌توان تلفیقی از معماری ایرانی و معماری اروپایی را تماشا کرد؛ زیرا با وجود نمای بیرونی شبیه به قلعه‌های اروپایی، طاق‌های نعل اسبی و درگاه‌های قوسی آن الهام گرفته از معماری ایرانی هستند. نقاشی‌های تلفیقی شرقی اروپایی از جمله تزئینات قلعه شوش به شمار می‌آیند. معماران اصلی این بنا دو تن از معماران دزفولی بودند.

بخش‌های قلعه شوش

قلعه شوش را می‌توان به دو حیاط بزرگ بخش‌های اطراف و سه ورودی تقسیم کرد که یکی از آن‌ها مسدود شده است. ورودی اصلی قلعه در سمت شرق قرار داشته و در کنار برج به درب اصلی حیاط می‌رسیده و از آنجا به‌وسیله پله‌هایی به حیاط اصلی اتصال پیدا می‌کرده است. دورتادور بخش داخلی این قلعه دوزنقه شکل (قاعده کوچک آن) توسط یک راهرو احاطه شده است؛ راهرویی که در آن چند ردیف اتاق به چشم می‌خورند که درب همه آن‌ها به حیاط باز می‌شود. دیگر بخش‌های قلعه مانند آشپزخانه، ناهارخوری و انبار در سمت شرقی قلعه تعبیه شده بودند.

ظاهراً طبقه دوم قلعه شوش با سقف شیروانی و پنجره‌های آهنی پس از سال ۱۹۶۷ و در زمان ژان پرو به آن اضافه شده و به‌عنوان ناهارخوری کاربرد داشته است. در سه اتاق تو در تو در سمت شرقی، بعد از آشپزخانه، نقاشی‌های دیواری به تقلید از هنر بین‌النهرین، به‌خصوص آشور و ایران و همچنین خدمه و نگهبانان دوره قاجار دیده می‌شوند.

در زمان تعمیر گچ دیوار، یک نقاشی از مردی خارجی با کلاه اروپایی آشکار شد که به احتمال زیاد تصویر سومین رئیس هیأت باستان‌شناسی در شوش باشد. روبه‌روی درب ورودی حیاط بالا، قبل از شروع پله‌ها، نیز اتاقی وجود دارد که سقف آن بخشی از حیاط را تشکیل می‌دهد. از این اتاق برای نگهداری گنجینه و آثار کشف‌شده از تپه باستانی شوش استفاده می‌شده است.

قلعه شوش چهار برج دیدبانی در گوشه‌های شمالی دارد که در گذشته هرکدام از آن‌ها کاربری خاصی داشته است. برج شمال غربی مربع شکل و برج شمال شرقی، دایره‌ای شکل و دارای یک طبقه با سقف گنبدی بوده است. طبق اسناد تاریخی از برج شمال غربی به‌عنوان کبوترخانه نیز استفاده شده است.

یکی از حیاط‌های قلعه شوش مانند تمامی قلعه‌های ساخته شده در قرون‌وسطا در ارتفاع بیشتری قرار گرفته است و زیر آن دو فضای تالار ماندنی دیده می‌شوند که به زیرزمین شباهت دارند. در بالاترین بخش قلعه شوش نیز یک اتاقک شیشه‌ای تعبیه شده است که با نام «کلاه فرنگی» شهرت دارد اما

کاربری آن تا به امروز به طور دقیق مشخص نشده است.

حیات جنوبی پایین دارای دو ورودی دو سوپه است که به صورت یک شیب و یک راه پله در سمت دیگر به پیشخوانی گرد منتهی می شوند. تراس های غربی و شرقی قلعه نیز به منظور تقویت و پشتیبانی دیوارهای اصلی در زمان گیرشمن به بنا اضافه شدند.

قلعه شوش محل استقرار باستان شناسان فرانسوی و ابزارآلات آن ها بود؛ به همین دلیل یادگارهایی از کارها و فعالیت های آنان بین سال های ۱۸۹۵ میلادی تا پس از انقلاب اسلامی در قلعه باقی مانده است؛ آثاری که بازدید از آن ها برای افراد علاقه مند به باستان شناسی و تاریخ، بسیار جذاب است.

دستگاه تقطیر آب (به احتمال زیاد از آب تقطیر شده توسط این دستگاه، برای ظهور و چاپ عکس های آنالوگ استفاده می کردند)، دستگاه پرس و مته دستی برای استفاده های متفرقه، یک دستگاه ماشین لندروور، جک دستی برای بالا بردن اشیای سنگین در محوطه باستانی شوش، دمنده زغال سنگ برای افزایش حرارت زغال سنگ، گاری چهار چرخ، بالابر دستی و... از جمله آثار موجود در قلعه شوش هستند.

جاهای دیدنی اطراف قلعه شوش

موزه شوش در سال ۱۳۴۵، با همکاری استانداری خوزستان، هیأت باستان شناسی فرانسوی و معماران شهر دزفول در کنار قلعه و محوطه باستانی شوش افتتاح شد. این موزه یکی از مهم ترین موزه های اشیای ایران باستان است و آثار بارزشی را از دوره های مختلف تاریخی در خود جای داده است. موزه شوش در باغ بزرگی قرار دارد و از مهم ترین آثار آن می توان به سرستون های دوره هخامنشی در محفظه های شیشه ای اشاره کرد.

موزه شوش دارای چهار سالن متصل به هم است که به ترتیب آثاری از دوره پیش از تاریخ، عیلامی ها، هخامنشی، اشکانی تا دوران اسلامی شهر شوش و شهرهای دیگر مثل مسجد سلیمان، ایذه و محوطه های باستان شناسی آکروپل، هفت تپه و بردن شانه در آن ها در معرض نمایش هستند.

دانیال یکی از پیامبران بنی اسرائیل است که در قرن هفتم پیش از میلاد، در بابل می زیست. او پس از مدتی به همراه عده ای از قوم یهود به ایران مهاجرت کرد و در شوش ساکن شد. تبار دانیال نبی به پسر چهارم از همسر اول یعقوب بر می گردد. زمان دقیق زندگی دانیال مشخص نیست؛ اما گفته می شود او تا سال سوم زندگی کوروش هخامنشی زنده بود.

گنبد آرامگاه دانیال نبی، اورچین و دوپوسته است و نمونه ای بی نظیر در ایران به شمار می آید که از همه جای شهر دیده می شود، آرامگاه دانیال نبی از آثار ثبت شده ملی شوش است که در سال ۱۲۴۹ خورشیدی به دستور روحانی شیعه جعفر شوشتری و به دست حاج ملاحسین معمار ساخته شد. این ساخت و ساز پس از سیل ویرانگری صورت گرفت که در همان سال، باعث تخریب بنای قبلی شده بود. این آرامگاه هر ساله پذیرای تعداد زیادی از زائران مسلمان و غیرمسلمان و همچنین گردشگران ایرانی و خارجی است.

آرامگاه دانیال نبی، گنبدی اورچین و دوپوسته دارد که نمونه ای بی نظیر در ایران به حساب می آید. این گنبد ۲۵ طبقه مضرس دارد و ارتفاع آن نیز در حدود ۲۰ متر است. پوسته خارجی گنبد کارکرد نمادین دارد که از دور و از تمام نقاط شهر و حتی خارج از شهر به چشم می خورد. گنبد موزه آبادان نیز با الهام از آرامگاه دانیال نبی ساخته شده است.

آرامگاه دانیال نبی از سمت غربی با کاشی کاری های ایرانی اسلامی تزئین شده است؛ در حالی که از سمت شرقی دو مناره به ارتفاع حدود ۱۰ متر در دو طرف به چشم می خورند. ورودی این بقعه مانند کنیسه های یهودیان در سمت شرقی واقع شده است.

کاخ آپادانا یکی از شکوهمندترین بناهای تاریخی در ایران و حاصل معماری شگرف ایرانی است که در زمان هخامنشیان (سال های ۵۱۵ تا ۵۲۱ قبل از میلاد) به دستور داریوش بزرگ روی بقایای تمدن عیلامی ها بنا شد. این کاخ در محوطه قلعه شوش قرار دارد و در حفاری های سال های ۱۳۱۱ تا ۱۳۱۴ از زیر خاک بیرون آمد.

حدود ۷۰ سال بعد کاخ آپادانا در فهرست آثار ملی ایران ثبت شد و در سال ۲۰۱۵ نیز به ثبت جهانی رسید. این کاخ در واقع کاخ زمستانی پادشاهان هخامنشی بوده که از واحدهای مختلفی از جمله تالار بار عام، حرم سرا، دروازه و کاخ پذیرایی و سه حیاط مرکزی تشکیل می شده است.

در زمان کاوش باستان شناسان در کاخ آپادانا سنگ نبشته معروف کاخ آپادانا شوش کشف شد؛ کتیبه ای که به دوره پادشاهی داریوش اشاره دارد و روی آن به نقل از داریوش بزرگ نوشته ای حک شده که بیانگر شرح ساخت کاخ آپادانا است. این کاخ ستون هایی مدوری دارد که پایه های آن با گل ۱۲ پر لوتوس یا نیلوفر آبی تزئین شده است و در بالای این ستون های ۱۸ متری، سرستون هایی بزرگی به شکل دو گاو شاخدار قرار دارند. این ستون های بدون ملاط با بست های سربی به هم متصل شده اند. نقش برجسته های سربازان هخامنشی یا سپاه جاویدان، گل نیلوفر آبی یا همان لوتوس و شیر شاخدار، وجه تمایز کاخ شوش از دیگر بناها و کاخ های تاریخی هستند. تمامی این نقوش با آجر لعابدار (پیتورسک) ساخته شده اند.

کاخ شاورر یا کاخ اردشیر دوم متشکل از تالار باشکوهی است که ۶۴ ستون سنگی دارد. ستون های این کاخ مشابه ستون های کاخ آپادانا شوش هستند؛ با این تفاوت که نسبت به آن ها ارتفاعی کمتر دارند. کاخ شاورر با دیوارهای خشتی در سمت غرب کاخ آپادانا قرار دارد و به دستور اردشیر دوم در کنار رود شاورر ساخته شده است. این کاخ به طور اتفاقی در سال ۱۹۶۸ میلادی (۱۳۴۷ خورشیدی)، هنگامی که کشاورزان برای تسطیح قطعه زمینی در کناره غربی رود شاورر مشغول به کار بودند، توسط تیغه بولدورز کشف شد.

معبد چغازنبیل در نیمه دوم هزاره دوم پیش از میلاد به دستور یکی از پادشاهان ایلامی به منظور پرستش و عبادت خدایان ایلامی ساخته شد؛ چغازنبیل اولین اثر تاریخی ایران است که در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسید. محوطه ای که ۱۰۰ هکتار وسعت دارد و در واقع یک شهر به جای مانده

از دوره ایلامی (دوره قبل از مادها) است. زیگورات چغازنبیل یا معبد چغازنبیل بنایی مطبق، شگفت‌انگیز، شاخص و مهم‌ترین بنای باقی‌مانده از این شهر باستانی در پنج طبقه و به ابعاد ۱۰۵ در ۱۰۵ متر است که به‌صورت هرم از پایین به بالا کوچک‌تر می‌شد و بر بلندای آن معبد کوچکی قرار داشت.

ارتفاع معبد چغازنبیل ۵۲ متر بوده که امروزه تنها ۲۵ متر آن در دو و نیم طبقه باقی مانده است. چغازنبیل در نیمه دوم هزاره دوم پیش از میلاد به دستور یکی از قدرتمندترین پادشاهان ایلامی برای پرستش و عبادت خدایان ایلامی ساخته و در سال ۶۴۰ پیش از میلاد، به فرمان آشور بانی پال، پادشاه آشوری‌ها، ویران شد.